

Prof. Joseph E. Stiglitz

Ekonomide Nobel ödülü bulunan Joseph E. Stiglitz, Columbia Üniversitesi'nde Profesör ve Roosevelt Enstitüsü'nde Baş Ekonomisttir. En son çıkan kitabı: The Euro: How a Common Currency Threatens the Future of Europe.

Trump döneminde nasıl hayatta kalınır?

Trump konusunda endişeli olan birçok işadamı sesini çıkarmaya korktu. Bir tweet'le şirketlerinin hisseleri değer kaybetmesin diye sustular. Her tarafa yayılan korku otoriter rejimlerin bir özelliğidir. Ve ben yetişkin hayatımda ABD'de bunu ilk kez görüyorum.

ABD Başkanı Donald Trump bir aydan kısa bir sürede baş döndürücü bir hızda, herhangi bir teröristin gurur duyacağı bir hızda kaos ve belirsizliği yaymayı başardı. Haliyle vatandaşlar, iş dünyası liderleri, sivil toplum ve hükümetler buna uygun ve etkin bir yanıt vermekte zorlanıyor. Ne olacağına dair herhangi bir görüş bildirmek zor. Çünkü Trump henüz detaylı bir mevzuat önerisi yapmadı. Kongre ve mahkemeler ise henüz Trump'ın başkanlık emri silsilesine tam bir tepki vermiş değiller. Fakat bu belirsizliğin onaylanmaları inkar etmelerini meşrulaştırmıyor. Aksine şu anda çok açık ki Trump'ın ne dediği ve ne tweetlediği ciddiye alınmalıymış. Kasımdaki seçimlerin ardından Trump'ın kampanya sırasında takındığı aşırıcı tutumu bırakacağına dair neredeyse evrensel bir umut vardı. Tabii insanlar bu gerçek dışılığın ustasının dünyanın en önemli koltuğuna geçtikten sonra farklı bir karaktere bürüneceğini düşünmüştü. Her yeni başkanda benzer bir durum oluyor. Oy vermiş olsak da olmasak da bu yeni görevlinin bize benzemesini istiyoruz. Birçok seçilmiş başkan bunu hep hoş karşılamış olsa da Trump kampanya boyunca söyledikleri konusunda ciddi olduğunu net bir şekilde belirtti: Müslümanlara giriş yasağı, Meksika sınırına duvar, NAFTA'nın tekrar masaya yatırılması, 2010 Dodd-Frank finansal reformlarının iptali ve kendi seçmeninin bile hoşuna gitmeyen birçok şey…

Dünyayı bir oyun olarak görüyor

2. Dünya Savaşı sonrası Birleşmiş Milletler, NATO, Avrupa Birliği ve bir kurumlar ağına dayalı olarak kurulan ekonomik ve

Hukukun bağımsızlığını inkar eden, üst düzey askeri yetkililer ve istihbarat yetkililerini aşırı sağ bir medya yobazıyla değiştiren, Kuzey Kore son füze denemelerini yaparken kızının işinin reklamını yapan bir başkana sahip olmak ABD için hiç normal bir durum değil.

güvenlik politikalar düzenini ara sıra eleştirmişimdir. Fakat bu kurum ve ilişkilerin iyileştirilerek dünyaya daha iyi bir hizmet vermesi adına çabalamakla onları tamamen ortadan kaldırmaya çalışmak arasında büyük bir fark var. Trump dünyayı toplamı sıfır olan bir oyun olarak görüyor. Aslında küreselleşme doğru yönetilirse toplamı pozitif olan bir güç: Müttefikleri daha güçlü olursa - Avustralya, AB ya da Meksika olsun - ABD de kazanır.

Fakat Trump'ın yaklaşımı bunu toplamı negatif olan bir oyuna dönüştürmekle tehdit ediyor: Müttefikler güçlenirse ABD kaybeder. Bu yaklaşım 'Önce ABD' diyip durduğu faşist tonu ve çirkin planlara olan adanmışlığını tasdik ettiği açılış konuşmasından beri barizdi. Daha önceki yönetimler de ABD'nin çıkarlarını iyileştirme sorumluluğunu her zaman ciddiye aldı. Ama uyguladıkları politikalar genelde aydınlanmış bir ulusal çıkar anlayışıyla sınırlıydı. Amerikalılar daha refah bir küresel ekonominin, demokrasi, insan hakları ve hukukun üstünlüğüne saygılı ülkelerden oluşan müttefiklerin getireceği faydalara inandılar.

Protestolarla karşı karşıya

Eğer Trump bulutunda bir umut ışığı varsa o da gizli veya açıktan Trump ve ekibinin bağnazlığı ve kadın düşmanlığı karşısında büyüyen tolerans ve eşitlik anlayışına dayalı yeni bir dayanışma hareketidir. Ve bu dayanışma ABD'yle sınırlı kalmadı tüm dünyaya yayıldı. Trump ve müttefikleri tüm demokratik dünyada reddedilme ve protestolarla karşı karşıya. ABD'de Amerikan Sivil Özgürlükler Birliği Trump'un hızlı bir şekilde bireysel haklara müdehale edeceğini öngörüyordu ve bu yüzden kanuni süreçlere, eşit derecede korumaya, dini farklılıklar karşısında resmi tarafsızlık gibi temel anayasal prensipleri savunmak için hazır olduğunu gösterdi.

Amerikalılar Amerikan Sivil Özgürlükler Birliği'ne milyonlarca dolar bağış yaptı. Benzer şekilde ülke genelinde şirket çalışan ve müşterileri Trump'ı destekleyen CEO'ları ve yönetim kurulu üyeleri hakkındaki endişelerini açıkça ifade etti. Tabi ABD'li kurumsal liderler ve yatırımcılar Trump'ı seçilir kılan gruptu. Bu yıl Davos'ta Dünya Ekonomik Forumu yıllık toplantısında vergi indirimleri ve düzenleme iptallerinden birçoğunun ağzı sulandı ve açgözlülüklerinden, katıldığım toplantılarından birinde bile bu konuda bir şey demeyerek, Trump'ın bağnazlıklarını ve korumacılığını görmezden geldiler. Daha endişe verici olansa cesaretsizlikleriydi. Trump konusunda endişeli olan birçok işadamı sesini çıkarmaya korktu. Bir tweet'le şirketlerinin hisseleri değer kaybetmesin diye sustular. Her tarafa yayılan korku otoriter rejimlerin bir özelliğidir. Ve benim yetişkin hayatımda ABD'de bunu ilk kez görüyoruz.

Hukukun üstünlüğü

Sonuç olarak bir zamanlar birçok Amerikalı için soyut bir kavram olan hukukun üstünlüğü şimdi daha net bir kavrama dönüştü. Hukuk düzeni içinde eğer bir hükümet şirketlerin outsource yapmasını ya da üretimi başka yere taşımasını engellemek istiyorsa, buna yönelik düzenlemeler getirerek istenmeyen davranışın olmaması için buna uygun teşvikler getirir. Hükümet şirketleri tehdit etmez ya da zorbalık yapmaz, ya da travmatik mültecileri bir güvenlik tehdidi olarak göstermez. The New York Times ve The Washington Post gibi ABD'nin başlıca medya kuruluşları şimdiye kadar Trump'ın Amerikan değerlerini inkar edişini normalleştirmeyi reddetti. Hukukun bağımsızlığını inkar eden, üst düzey askeri yetkilileri ve istihbarat yetkililerini aşırı sağ bir medya yobazıyla değiştiren, Kuzey Kore son füze denemelerini yaparken kızının işinin reklamını yapan bir başkana sahip olmak ABD için hiç normal bir durum değil.

Ama devamlı haddini aşan olay ve kararlarla yaylım ateşine tutulunca, insan uyuşabiliyor ve geçmişteki büyük görevi suistimallere bakmaya başlıyor.

Bu yeni dönemin en büyük zorluklarından biri tetikte kalabilmek ve ne zaman nerede olursa olsun direnebilmek olacak.

Telif hakkı: Project Syndicate, 2017. **www.project-syndicate.org**